

sa), cast. *cordillera*, al. *bergkette*, mot important i viu, i tan útil geogràficament és curiós que no vagi ser registrat pels lexicògrafs fins a 1900 (DAG, Bulbena, Vogel), tot i que degué usar-se des de segles abans; de textos literaris no en sé fins a Verdager i PBriz («l'embat brugent los amellars revolta, / damunt la serrallada»); «--- la Plana de Vic --- sens haver vist més terra de la que s'ovira desde un marlet de les serrallades que l'enrotllen», *Atl* 1, pròleg, p. x; «--- / i li donà per trono l'esquerpa serrallada, / per fons la immensa mar», Costa (*El Pt de Formentor*, v. 9); «--- l'ayga pura / de la font regalada del Cristall: / és del Cadí la serrallada enorme / ciclòpic mur, en forma de montanya, / que servei 'l terrapè de la Cerdanya / per hont lo Segre va enfondint son llit / ---», *Canigó* IV, 9a 15

«Serres de Canigó, altures tan formoses / --- / de portar dins els ulls vostra imatge clavada, / de portar dins el cor / la gran exaltació de vostra serrallada, / més clara n'és la dona i l'home n'és més fort», JSeb. Pons (*Serres de Can*, v. 11); «--- si t'he agraviada / jo et deman perdó---. / Ella se decanta i desapareix / i mentre s'allunya i se converteix / en llum solitari lo que era visió, / en llum solitari dins la majestat / de la serrallada, / tota silenciosa i tota nimbada / de serenitat / ---», Alcover (*La Serra* v. 38)

Però no es cregui que sigui un terme literari, o de geògrafs i excursionistes (per més que el trobem a cada pas en les obres clàssiques de Pau Vila, Norbert Font i Sagué, Cèsar August Torras, Soler i Santaló etc.) perquè també l'he sentit en la boca de pagesos i muntanyencs: «¿i aquell tros més fondo entre Puig-Rodó i el Serrat de Sant Joan? —És la *seraláda* de Creu-Vermeia» (Moià, 1935) Si bé pot ser derivat de *serral*, el fet que aquest sigui un mot d'extensió més local que *serrat* podria donar peu a la sospita d'un cpt romànic antic SERRA LATA 'serra ampla, extensa'. *Serrallar Serrall Serralló*

En lloc de *serral* o *serrat*, a la zona entorn de l'Ebre, des de Prades al Maestrat, duen *serrall*, per bé que noto l'aplicació primordial a serrats rocosos o penyalosos: l'anoto a La Granadella, la Pobla, els Torms, Margalef, Cornudella, Torre de l'Espanyol, Sarroca, Massalcoreig, Granja d'Escarp, Flix, Ascó, i també a la Tinença de Ben. (Bel) i fins més al Sud (1935, 1936, 1961 ---); pron. *serál* a Cornudella, Ascó (i amb *se* els derivats a Herbés, Vinaixa i Vilanova de Prades), *serál* a Margalef, Torre de l'Espanyol, Pobla de Granadella i la major part; tinc nota expressa que són contraforts penyalosos: a Margalef, Bel, Herbés i ho recordo d'alguns altres; en general no són serretes poc importants sinó alguns de grandiosos com els dels dos costats del Montsant, altres marquen partions de municipis (Granadella, Ascó etc.), altres vegades coincideixen amb vèrtexs geodèsics (489 alt., i 572 Torms, 403 Torre Esp). Sembla que ja es tracta d'aquest mot en «*serray* o montanya», DTo 1670 (mal entès com *serrahi* per Lab)

*Serralla* a Herbés (Morella-Matarranya): *Le seràles* nom de tres grossos serrats d'esqueis en tres zones diferents; 'munt de garbes' a la PnaVic. +*Serrallada* 'ser-

rat extens': la *S de Farruel* és el llarg serrat descendent que la partió de la Pobla amb Granadella segueix; *Serrallada del Barrils* a St. Bonifaci de Vinaixa. *Serálét* 'serradet' Vilanova de Prades. ¿Hi ha a la PnaCast. una variant mossàrab *serrallo*? «que no diguen, patxol, que 'l pla no és bonico Lo que és mirat dende ací fa goig: el quadro, el pinar, el *serrallo*, la mar, els abres del camí d'Almassora ..», Salv. Guinot (*Escenes Castelloneses*, 41). *Serál* i *seraláda* com a trad. aproximada de 'serra (de muntanyes)' a Calaceit (Casac. 1923).

*Serrat* 'serra secundària que davalla de la carena d'una altra' [908]: «casellas de *serrato* --- ad *serratum*» (*InuLC*); en forma llatinitzada també «in *serrato* Sancta' Cruce», pall., en un diploma de l'a. 987 (Abadal, *Comtats de Pall* i R n.º 271). Encara que es podria sospitar que sigui un dim. en -ATTUM, donada la grandària més petita que la d'una serra, i tot i que aquest sufix diminutiu més aviat s'ha aplicat sempre a éssers vivents, cal descartar aquesta idea no sols pels nombrosos derivats en -d- (entre ells algun com *serradal* ja documentat en el S. XII), sinó tenint en compte la forma arag. *serrado*, -au, i vist que encara s'escriu *serrad* en docs. de 1168 o 1193, segle en què, en posició final, encara es distingia la -r- intervocàlica (> -d) de la -rr- (> -r) (veg. la meua nota del *BullHispan*, vol. LXIII, sobre l'ed. Molho de les *Homilies*).

Es tracta, doncs, d'una formació adjectiva COLLIS SERRATUS, després substantivada, i així es comprén que intervenint-hi el ll. COLLIS 'muntanyola' hagi designat un accident menys gros que *serra*: «In manso de *Serrad* de Villa Rubea» Costoja a. 1168 (RLR III, 290); «ipso *serrad* de Cauna Negra» 1193 (*InuLC*); freqüent en un antic doc. de 1305, de Prats de Molló: «ad *cerratum* de Llançero --- ad quer de Saugo et ad *serratum* de Cabra Morta --- *serratum* ---» (copiat en el S. XVII en el *Llibre Roig* de Prats, fº 80vº); «*serrad* de Coma de Vaques» aa. 1309 i 1393 (*InuLC*, s. v. *pica*).

És el mot d'ús general en tot el Princ, des de la línia Tarr.-Lleida cap al Nord, i el Ross, incloent-hi tota la zona pirinenca, des de l'Emp fins a Pall i Ribag; on més aviat es pronuncia amb *a* que amb *e* (*saàt* de Feneret Pinyana, tres *saàd* de --- i un *serád* de --- Puiorniu, 1959). Pertany a la cançó popular («per las puntas del *serrat* / els cargols cantan matinas / ---», la *Cançó de les Mentides*, reco. en el Gironès, MilàF, *Romillo*, 578) i no menys als clàssics moderns: «Cap a la part del Pirineu, / vora *serrats* i arran del mar, / s'obre una plana riallera: / és l'Empordà», Maragall

Sobreix dels límits lingüístics, pel NE. i el NO.: a l'Aude hi ha 29 localitats dites *Le Serrat* ---, la major part a la meitat Sud, però algunes a l'extrem N i NO. del dept. (Sabarthès, *Dict. Top*) És de creure que ja pertanyés al dialecte pallarès pre-català, petrificat avui a la toponímia, vist que com a NL té en el nostre NO. una variant en -o: *Sarrado* molt sovint a l'Alta Ribagorçana i Alt Isàvena, i *Sarrau* també en els po-